

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1932.

Andra kammaren.

Nr 33.

Tisdagen den 12 april.

Kl. 3.30 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr förste vice tal-
mannen.

§ 1.

Justerades protokollen för den 5 och den 6 innevarande april.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Riksdagsman Emil Hultman, Järvsö, är på grund av sjukdom (ischias) oför-
mogen att fullgöra sitt riksdagsarbete tiden $^{12}/_4$ — $^{26}/_4$ 1932, intygas

Järvsö den 10 april 1932.

Ragnar Zachrisson,
provinsialläkare.

§ 3.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Chefen för kommunikationsdepartementet herr statsrådet **Jeppsson**, som an-
förde: Herr talman! Under erinran om behovet, alldeles särskilt under nu-
varande förhållanden, av lägre pris på elektrisk kraft åt landsbygden har
herr Bengtsson i Kullen med kammarens tillstånd till mig framställt föl-
jande spörsmål:

Kan man förvänta, att herr statsrådet vill söka påskynda den tillsatta
taxekommitténs arbete, så att detta snarast slutföres, samt i avvaktan därpå
söka medverka till att landsbygdstaxorna omedelbart sänkas, så att avgif-
terna för dylik kraft ej tillhopa överstiga 5 öre per nyttiggjord kilowattimme?

Den kommitté, som av interpellanten åsyftas, tillsattes, jämlikt av Kungl.
Maj:ts meddelat bemyndigande, den 4 juli 1930 och har till uppgift att verk-
ställa utredning, huruvida, i vad mån och på vad sätt reducering och regle-
ring av vattenfallsstyrelsens taxor för till landsbygden levererad elektrisk
kraft kan och bör vidtagas, samt att avgiva det förslag, vartill utredningen
må föranleda.

Närmaste anledningen till kommitténs tillsättande var en av 1930 års riks-
dag i skrivelse nr 383 gjord anhållan om utredning i nyssnämnda hänseenden.
Beträffande fortgången av kommitténs arbete är jag i tillfälle att meddela
följande:

Omedelbart efter konstituerande sammanträde i slutet av juli 1930 påbör-
jade kommittén studiet av föreliggande material samt upptog frågan om
planläggning av kommitténs arbete och införskaffande av erforderliga upp-
gifter av olika slag m. m. Till omkring 700 distributionsföretag, anslutna
till vattenfallsstyrelsen eller till enskilda kraftföretag, utsändes förfrågnin-

Svar å interpellation.
(Forts.)

gar, avseende ett flertal spörsmål av betydelse för utredningen. På grund av direktiv från min sida, föranledda av den knappa medelstillgången å sjätte huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, inskränktes kommitténs arbete under senare delen av år 1930 till sådana uppgifter, som ej medförde några mera väsentliga kostnader. Under första hälften av 1931 behandlades det från distributionsföretagen inkomna materialet, varjämte sammanträden avhöllos med representanter för ett flertal distributions-sammanslutningar för ytterligare klarläggande av abonnenternas synpunkter och önskemål. Ett flertal av hithörande spörsmål diskuterades även med vattenfallsstyrelsen. I början av 1931 igångsattes en omfattande undersökning av vattenfallsstyrelsens självkostnader för kraftverksrörelsen och distributionen. Vissa preliminära resultat härav förelägo i oktober 1931. Undersökningens slutförande krävde emellertid ytterligare statistiskt material och tekniska utredningar, de senare avseende vissa förhållanden under landsbygds-abbonenternas högbelastningstid oktober—december. Resultaten härav äro för närvarande under bearbetning, varefter slutbehandlingen av självkostnadsutredningen skall taga sin början; den kan beräknas bliva färdig fram emot sommaren. Kommittén har vidare enligt sitt uppdrag haft att undersöka verkningarna av de taxeändringar, som vattenfallsstyrelsen i slutet av år 1930 vidtagit och som öppnat möjlighet för landsbygdens kraftavnämare att välja mellan bygdetaxan och industritaxan. Enär dessa verkningar ej kommit till synes förrän efter årsskiftet 1931—1932, då vederbörande haft att deklarerat sin ställning till den valfria industritaxan, kan kommittén först inom de närmaste månaderna slutföra denna del av sin undersökning. Vid sidan av förut nämnda arbeten hava vissa undersökningar utförts beträffande enskilda kraftföretags taxe- och kraftpriserförhållanden samt behandlats ett flertal för uppdragets fullgörande betydelsefulla detaljspörsmål. På grund av att nyssnämnda grundläggande undersökningar först om ett par månader hinna avslutas, äro möjligheterna att kunna påbörja utformandet av kommitténs betänkande ännu så länge begränsade. I de delar, där så kunnat ske, har emellertid detta arbete igångsatts.

Såsom skäl för vidtagande av den förnyade utredning angående vattenfallsstyrelsens landsbygdstaxor, som nu pågår, har icke minst inom riksdagen framhållits behovet av att i väsentliga hänseenden fullständiga de beräkningar, som genom tidigare tillkallade sakkunniga verkställtts beträffande vattenfallsverkets självkostnader och dessas fördelning å industri- och landsbygds-abbonenter. För att dylika kompletterande undersökningar skola få åsyftat värde, har det befunnits nödvändigt att från grunden upptaga självkostnads-spörsmålet och att göra helt nya beräkningar av självkostnaderna med utgående från färskaste siffermaterial, som är att tillgå. Dylika beräkningar äro emellertid synnerligen svåra och tidsödande att utföra. Att betänkande i förevarande ämne skulle framläggas utan att nämnda beräkningar slutförts synes icke kunna ifrågasättas. Kommittén söker emellertid i all möjlig mån påskynda arbetet. Det oaktat synes det likväl knappast troligt, att betänkandet i slutlig form skall kunna föreligga förrän under hösten. Huruvida och, därest något visar sig kunna åtgöras, när hjälp för jordbruket på den väg, varom nu är fråga, skall vinnas, därom kan självfallet något uttalande icke göras, innan betänkandet avgivits och i vederbörlig ordning behandlats. Än mindre synes, även med allt beaktande av jordbrukets nuvarande svårigheter, en taxenedsättning, på sätt interpellanten ifrågasatt, kunna vidtagas utan avvaktan av resultatet av den pågående sakkunnigutredningen — en mening för vilken jämväl kammaren givit uttryck, då den för några veckor sedan i enlighet med vederbörande utskotts hemställan avtog en i nämnda syfte väckt motion.

Vidare yttrade:

*Svar å
interpellation.
(Forts.)*

Herr **Bengtsson** i Kullen: Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framföra mitt tack för svaret. Jag måste dock beklaga, att vad som därav framgår är av den beskaffenhet, särskilt när det gäller tiden för den här ifrågavarande kommitténs arbete, att jag verkligen icke kan uttala något tack.

Efter vad här nyss ställts i utsikt, skulle man ju möjligen efter mellan 2 å 3 år få se något resultat av vad denna kommitté uträttat. Detta tycker jag är en alldeles *för lång tid*. Jordbrukets ekonomiska läge är sådant, att jordbrukarna måste försöka ernå alla lättnad på alla områden, som är möjlig. De måste ta vara på varenda krona, för att icke säga vartenda öre, när det gäller utgifter. Ty, som är allmänt bekant, hotas ju jordbruket utav ekonomisk katastrof. — Jag är, när det gäller våra vattenfall, av den uppfattningen — och har alltid varit det — att dessa äro en nationalrikedom, som bör utnyttjas, skötas och förvaltas på sådant sätt, att det svenska folket kan komma i åtnjutande därav. Nu har detta, tråkigt nog, icke kunnat bli förhållandet: taxorna ha ju varit så *höga*, att det finnes ofantligt stora områden, som ännu icke äro elektrifierade på denna grund. Detta är ju så mycket mera att beklaga, när man betänker, att ett vattenfallsverk i drift, när maskinerna äro i gång, och ledningarna utbyggda, icke kostar avsevärt mera med en stor mängd abonnenter än med blott ett fåtal. Jag skulle nästan vilja förlikna våra kraftverk med förhållandena vid en biograf. När man gjort i ordning allt för föreställningen och maskinerna kommit i gång, kostar det lika mycket, om det är få eller ett flertal åhörare eller åskådare.

Nu nämnde herr statsrådet i sitt svar, att den sittande taxekommittén skulle ta hänsyn till självkostnadspriset från statens sida. Ja, för min del har jag visst ingenting emot detta, men jag skulle då vilja göra det uttalandet, att det vore önskligt, att vattenfallsstyrelsen, när det gäller utgifter, vore lika sparsam och lika noga som när det gäller att få in det mesta möjliga i fråga om taxeavgifter. I det förra fallet har det nämligen visats, att så icke är förhållandet, i varje fall visas icke då den sparsamhet, man verkligen har rätt att fordra. När jag nu nämnde självkostnaden, kan jag icke underlåta att nämna något om vad jag fäst mig vid, när jag gått igenom den redogörelse för vattenfallsverket, som finnes upptagen i Sveriges officiella statistik.

Enligt samma redogörelse — jag har den för övrigt just här i min hand — förefanns vid 1927 års början en ränteförlust, som beräknas till 14.4 miljoner, en ränteförlust 1928 på 13.3 miljoner och en ränteförlust 1929 på 12.5 miljoner kronor. Men i 1930 års redogörelse har denna ränteförlust stigit till 31.1 miljoner kronor. På ett enda år har det alltså blivit en ökning i ränteförlusten på i runt tal 18.6 miljoner kronor. Vattenfallsstyrelsen säger för att motivera denna starka ökning, att den är beroende på att det har beräknats ränta för Trollhättan, Porjus och Älvkarleby vattenfall, vilket icke förut varit förhållandet. Dessa vattenfall ha sedan 1912 varit bokförda för 19.7 miljoner kronor, men det har icke beräknats någon ränta därå, enär de ej förvärvats med anslagsmedel utan av ålder tillhört staten.

Här har styrelsen, nu från år 1912 i en enda handvändning beräknat ränta efter en räntefot av 4 procent, under det att ränteförlusterna uträknas med användande av respektive års räntefot. Det är ju alldeles givet, att om man i en enda handvändning räknar upp ränta så här högt, man ju kan komma till rätt stora självkostnadspriser. Ett förhållande som jag finner synnerligen orätt, då, som förut är sagt, dessa vattenfall av ålder tillhört staten. Den enormt höga ränteökningen har helt säkert av styrelsen blivit vidtagen, för att därmed söka motivera bibehållandet av de höga taxorna, under påpekande,

Svar å interpellation.
(Forts.)

att självkostnadspriset är så eller så mycket, vilket pris dock enligt den nya beräkningen blott är en bokföringsfråga och i verklighet ej finnes. Nu tror jag, att det nog med god vilja skulle gått för sig att gå in för att sätta ett pris till — som var föreslaget i min interpellation — 5 öre per kilowattimme. Betraktar man 1930 års redovisning, betyder detta icke så mycket som man möjligen skulle kunna förmoda.

Enligt 1930 års redovisning såldes 48,783,354 kilowattimmar för lantbruksbehov till ett pris av 7.75 öre per kilowattimme. Kraftverkets räntabilitet var enligt uppgift samma år 5.79 procent. Hade lantbruket fått betala det föreslagna priset, eller 5 öre per kilowattimme, hade räntabiliteten blott minskats med cirka $\frac{1}{2}$ procent eller från 5.79 till 5.29 procent. Jag tycker verkligen, att det icke hade varit någon dålig procent i alla fall, som staten med dessa 5.29 procent hade haft på sina pengar. Nu är ju också förhållandet det, att i händelse taxorna sänktes, bleve förbrukningen avsevärt större, och den högre förbrukning, som därvidlag hade kommit kraftverket till del, skulle, tror jag, helt säkert ha uppvägt den minskning, jag nyss omnämnt. Staten hade säkerligen icke därmed förlorat något, ekonomiskt sett, men en hel del av det svenska folket hade i stället kunnat få nytta av den kraft, som det verkligen har rätt att fordra.

Det är ju tråkigt att det beträffande denna sak skall råda sådana begrepp hos en del av de ledande männen. Jag kan exempelvis nämna, att jag en gång för något över ett år sedan var uppe hos några av dessa värda herrar och talade om taxorna. Då säger en av de ledande på detta område: »De äro ju så billiga, dessa taxor. Det finns ingen som helst anledning för jordbrukarna att klaga, ty om det är så att kraft och ljus på en lantgård icke överstiger 10 kronor per hektar, finnes ingen anledning för jordbrukarna att klaga.»

Tio kronor per hektar är ju i vissa trakter ett halvt arrende, och då förstår väl var och en, som en liten smula begriper sig på jordbruk, att det är omöjligt för lantbrukarna att betala en så hög avgift bara för detta. Det finns ju så oerhört många utgifter vid ett lantbruk, varför dess brukare, som jag förut sade, på alla områden måste försöka att spara och få det så billigt som möjligt.

Nu är det emellertid icke nog med, att vattenfallsstyrelsen bibehåller sina höga taxor; det finns även fall, då vattenfallsstyrelsen vid underskrifning av kontrakt fordrar högre avgifter än som gällt under de sista fem åren. Jag har här fått en avskrift mig tillsänd från en distributionsförening i Skaraborgs län, nämligen från Tråvad. Ifrågavarande skrivelse har förut ingivits till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet, varför han mycket väl känner till densamma. Skrivelsens undertecknare ville genom herr statsrådets förmedlande få nedsatt eller åtminstone bibehålla den taxa, de haft allt sedan år 1927, men på denna begäran tyckas vederbörande icke ha velat gå med. Jag anser denna skrivelse vara så belysande för ifrågavarande sak, att jag ber om ursäkt, om jag tar kammarens tid i anspråk några minuter, medan jag läser upp densamma. Den är som förut är sagt ställd till herr statsrådet för kungl. kommunikationsdepartementet och lyder som följer:

»Till svar å av kungl. vattenfallsstyrelsen avgivna yttrande över av undertecknade förening anförda besvär å höjning av taxa för elektrisk energi få vi härmed vördsammast anförda: Då föreningen 1915 startade och byggde sitt ledningsnät fingo vi, enligt dåvarande kontrakt, en industritaxa, som genom fallande skala uppmuntrade till allt större förbrukning. Genom tariffenheternas tillkomst och i övrigt högre avgifter innebar 1925 års kontrakt en höjning för oss av cirka 20 %, varför kontraktet ej av oss undertecknades förrän den 25 oktober 1927. Detta dock först efter stark påtryckning av kraftverkets ombud. Att tariffenhetspriset då ej höjdes i likhet med en del kristidskontrakt hade delvis sin grund i att föreningen då stod i beredskap köpa ett vattenfall

i Edsvära. Det högre pris som föreningen då nödgades godtaga motiverades som förut nämnts med dåvarande höga livsmedelskostnadsindex och ställdes då i utsikt att, därest livsmedelskostnadsindexen, varpå kraftverkets löner baseras, kommer att falla, detta skulle återverka på taxan nedåt.

Att kraftverket genom kristidskontrakt för lång följd av år framåt kan pressa fram onormala taxor, som vederbörande förening på grund av kontraktet inte kan komma ifrån, utgör intet skäl för att kraftverket skall berättigas taga ut samma taxor även å nya kontrakt eller, om detta ej går, köra bort dessa konsumenter till privata leverantörer. Kraftverkets 'omorganisation' av leveransföreningen och det skäl, som därför uppges, nämligen att få mera allmänt elektrifierat, är fullt analogt med vad som skett hos oss. Sedan ledningsnäten utbyggt så långt ske kan, sker åter en omorganisation. De förhöjda taxorna komma fram för acceptering eller, om detta ej går, nekas den tredskande föreningen köpa av statens energi. Så skedde gentemot oss under kristiden. Taxan höjdes på för oss ofattbara grunder under kontraktstiden, men på grund av tidslägets ljushunger tillmötesgingo vi då att betala. Angående taxan synes kraftverket endast utgå ifrån vad som *kan uttagas* av vederbörande förening, ej efter vad energin kan och bör säljas till, beräknat efter självkostnadspris. För vår del och beräknat efter sista kontraktet hava vi genom de sammanlagda avgifterna fått betala 12 öre kilowattimme. Som produktionskostnaderna av elektrisk energi, som framgår av bifogade officiella handling, ett tidningsexemplar och av oss gjorda kalkyler över anläggande av kraftverk från vattenfall i Lidan med ångmaskin som reservkraft, blir kilowattimmepriset 4 å 5 öre.

Räknas med att statens självkostnadspris blir dyrare, genom större omkostnader, t. ex. 6 öre kwt., blir ju i alla fall ett netto å vårt förra kontrakt av 100 %. Föreningens ekonomiska ställning, som av föreningen själv upbyggts utan statsunderstöd, anses av föreningen vara en privat sak. Upplysningsvis kan dock nämnas följande: Hade anläggningskostnaderna begränsats till byggnad för det mindre antal medlemmar, som först anslöt sig, hade kostnaderna icke blivit stora, men uppfordrade därtill av kraftverkets ombud utvidgade föreningen allt mera och som materialpriserna under tiden hastigt stego blev *anläggningskostnaderna omkring åttiofyrtusen kronor*. Att föreningen sedan genom stora uttaxeringar, varvid hela andelssumman i två terminer uttaxerades, höga inträdesavgifter av de nytillträdande medlemmarna och under flera år 20 % å förut höga strömpris uttogs, betalade sina lån och härigenom slutligen gjorde föreningen skuldfri är ju en sak som ej kommer annan person vid, men måste den här relateras för att belysa det ovederhäftiga i vattenfallsstyrelsens påståenden och framhållande att endast den gör sig berättigad till statlig uppmuntran och hjälp, som *icke velat i tid betala sina skulder*. Tack vare förenämnda uppoffrande likvidering av skulderna har föreningen kunnat hålla de taxor, som varit och *ej på grund av låg taxa från kraftverket*. Detta förfaringssätt som siktat till att popularisera energiförbrukningen och göra energin så långt går tillgänglig för alla synes vattenfallsstyrelsen med alla medel vilja motarbeta genom att nu, då *verklig nödtid förefinnes å landsbygden, vilja utkräva cirka 20 % ytterligare förhöjd avgift än som under förflutna fem år ansetts vara skälig*. Att i detta sammanhang bemöta vattenfallsstyrelsens ordande om fasta avgifter å cirka 7 kronor per tariffenhet kunde vara onödigt men våga vi påstå, att en förening, som har avgifter överstigande 3 kronor per tariffenhet, är för närvarande fullkomligt insolvent. Att den elektriska strömtaxan i en del samhällen användes som kommunal skatteinkomstkälla är ju en sak som ej hör hit.

Enligt vår åsikt kan mera vägende skäl ej förebringas emot vattenfallsstyrelsens nya taxor än att ingen förening i vår närhet för närvarande har kontrakt

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

med kraftverket mer än en förening, som ännu har ett kristidskontrakt på längre tid samt förut nämnda Levene förening.

Med stöd av förestående anhålla vi vördsamt ännu en gång, att herr statsrådet måtte hjälpa föreningen att för det år som gått och intills den tillsatta taxekommittén slutfört sitt arbete få prolongerat vårt senaste med kraftverket underskrivna kontrakt, eller att i varje fall ej tvingas betala högre avgifter än däri angives.

Tråvad den 8 mars 1932.

För Tråvads elektriska distributionsförening m. b. p. a.

G. Gunnarsson
ordf.

A. Gustafsson
v. ordf.

Fredr. Abelson
föreståndare, firmatecknare.

Det upplästa anser jag helt och hållet tala sitt tydliga språk angående dessa tråkiga förhållanden. Nu har det också som bekant skrivits rätt mycket i tidningarna om vattenfallsstyrelsens taxepolitik, och det har därvid riktats mycket kländer mot det sätt, varpå vattenfallsstyrelsen har skött och sköter sin taxepolitik, då det gäller landsbygden, alltså närmast mot de alltför höga landsbygdsavgifterna. Jag har här fått mig en hel del tidningar tillsända, däri denna fråga behandlas, men jag lovar att icke läsa upp alla de artiklar, som här stå införda. Jag skall endast nämna några av rubrikerna. Här står t. ex.: »Vattenfallsstyrelsen ser med jämmod att kunderna försvinna». I en annan artikel heter det: »Svensk taxepolitik ett hinder för våra näringar». Ännu en lyder: »Kan vattenfallsstyrelsen såsom affärsverk anses vara ett ämbetsverk?» m. fl. sådana i samma riktning.

Till sist vill jag dock uttala den förhoppningen — även om det är ett svagt hopp — att den sittande, nu arbetande taxekommittén skall komma till sådant resultat, att Sveriges folk skall kunna utnyttja den kraft, som finnes i våra vattenfall, och att icke denna kraft på grund av för höga taxor skall behöva helt och hållet försvinna eller möjligen säljas för ett halvt öre per kilowattimme till något större industriföretag. Att sådan försäljning sker har jag ingenting emot, om det är fråga om överloppskraft. Men jag anser dock, att Sveriges befolkning i allmänhet äger rätt att i första hand få åtnjuta den elektriska kraften till ett rimligt pris.

Herr Anderson i Storegården: Ja, herr talman, jag tror mig icke om att kunna övertyga interpellanten, huru en hel del av dessa spørsmål ligger till, som jag anser, att han icke riktigt rätt uppfattat. När det gäller taxepolitiken, är ju den ett synnerligen komplicerat område. Man skall å ena sidan tillfredsställa kravet på förräntning av det i kraftverken nedlagda kapitalet, som också å andra sidan se till, att kraften blir så billig som möjlig för avnämarna. Det torde väl ändå vara oomtvistligt, att ett arbete pågår att söka åstadkomma, att man kan få räntabilitet samtidigt som man ser till, att kraften blir så billig för konsumenterna som möjligt.

Även om åtskilliga nedsättningar i landsbygdens taxor också ha skett under senare åren, så är det, som den föregående talaren nämnde, dock icke alla kontrakt, som medfört nedsättningar, därför att taxepolitiken ju har gått i en viss kurva på grund av den ekonomiska högkonjunkturen.

Före kriget var det ju rätt billiga utbyggnads- och förräntningskostnader, och det kapital, man då skulle förränta, var ju betydligt mindre än det anläggningsskapital, som uppstått genom kristidens stora och omfattande utbyggnader av både vattenfall och ledningsnät. Under kristiden drevos taxorna i höjden, och detta ganska avsevärt. Vi minnas, att vi då hade en 10- och 25-öres taxa, som efterträdde den vid lantbruket allra tidigaste tillämpade taxan. Därefter

infördes 1923 »1923 års rabattaxa», som innebar en jämkning i taxeavgifterna i förhållande till 10- och 25-öres taxan. Denna 1923 års rabattaxa har sedan reducerats vid flera tillfällen. Och nu senast har man som valfri med denna taxa även för landsbygdsabonnenterna infört den taxa, som tillämpas för småindustrien, d. v. s. industritaxan. Därmed är lantbruket, så vitt jag begriper, jämställt med den mindre industrien. Och därmed har enligt min uppfattning ett sedan länge närt önskemål förverkligats — att jordbruket skulle jämsättas med småindustrien. Det var den gamla industritaxan, som Trävads elektriska distributionsförening hade, därför att den gjort sin elektrifiering så tidigt, att kristidstaxan icke där tillämpats. Det är åtskilliga andra föreningar, bland andra min egen, som haft sin elektrifiering klar så tidigt, att där även tillämpas den taxan. Men den industritaxa, som då tillämpades, var avvägd efter de kostnader, som då lades till norm för taxornas beräkning. Emellertid har ju även industritaxan gått upp i höjden och gått nedåt igen. Och vidare, de taxor, som nu gälla, äro ett slutresultat — det är taxor, som ligga något över förkrigstaxorna, men väsentligen under de taxor, som tillämpades under kriget.

Nu har det framställts rätt så berättigade önskemål — jag tycker åtminstone, att de äro ganska berättigade — att vattenfallsstyrelsen skulle se till, att alla abonnenter inom alla anslutna landsbygdselektrifieringar skulle erhålla lika rätt och lika förmån. Det har klandrats, att allt efter den tidpunkt, då kontrakten tecknats mellan vattenfallsverket å ena sidan och föreningarna å andra sidan, ha dessa kontrakt kommit att bliva av olika beskaffenhet i fråga om taxans höjd. Nu har man eftersträvat, och jag tror med rätta, att man skall komma till i prishänseende enhetliga taxor. Och jag tror icke det finns några avtal, som träffats under de sista åren, utan att dessa kontrakt varit lika. Men denna likformighet i taxorna medför ju, att alla kontrakt, som äro slutna under högkonjunkturerna, få sänkning, medan de, som äro slutna före kriget, måste, om de skola få samma kraftpris som de andra, få underkasta sig en viss höjning. Dit hör ju givetvis Trävads elektriska förening, som den föregående talaren berörde.

Huruvida man kan komma ett stycke längre beträffande taxornas sänkning på landsbygden vill jag icke för närvarande uttala mig om. Men jag tror icke det skulle uppfattas så synnerligen välvilligt av de högre myndigheterna, riksdagen och Kungl. Maj:t, därest vattenfallsstyrelsen under den tid, utredningen pågår, ginge och toge upp detta problem och genomförde — oavsett vad kommittén kunde föreslå — några andra taxor än de nuvarande. Det är uppenbart, att ett stillestånd i detta fall måste inträda under den tid taxekommittén arbetar, och att man måste avvakta de resultat, som den kommer till. Om det går att sänka taxorna till den nivå, som interpellanten angivit, det är jag tveksam om. Ty här har man ett annat problem att räkna med, och det är det, att den svenska landsbygden icke är enbart elektrifierad genom statens kraftverk utan i stor utsträckning även genom enskilda kraftverk. Jag tror icke, att dessa enskilda kraftverk ha möjlighet att sälja kraft så billigt, som interpellanten ifrågasatte. Och ifrån dessa enskilda kraftverks sida har med skärpa gjorts gällande, att de kostnader, som staten lagt ned i sina kraftverk och ledningar, skola förräntas, ty annars blir det en illojal konkurrens bedriven mellan staten och enskilda kraftverk. Och då kommer givetvis det problemet upp, huruvida man även med statens medel skall understödja enskilda kraftverk, så att de kunna sälja kraften billigare till sina abonnenter. Att det i allmänhet numera råder en större belåtenhet med de taxor, som tillämpas på landsbygden, än tidigare var fallet, då man tillämpade exempelvis 10- och 25-öres taxorna, det tror jag att jag kan intyga. Jag vet också, att det finnes många i gränsområdena, där enskilda kraftverk ha sin distribution, som göra gällande,

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar å inter-
pellation.
(Forts.)

att statens krafttaxor ligga under dem, som man betalar hos enskilda. Och jag har emottagit framställningar från sådana trakter, där vederbörande velat — det gäller sådana trakter, där en uppdelning av områdena har skett — få köpa kraft från statens kraftverk. Det finnes ju kanske enskilda kraftverk, som väl kunna konkurrera med staten och hålla lika låga kraftpriser eller lägre. Men jag tror icke, att staten, med hänsyn till att det är de bättre kraftverken, som staten i regel har i sin ägo, bör hålla högre priser än nödvändigt. Staten bör väl, om den skall föra en sund taxepolitik, hålla sina taxor i underkant i förhållande till de enskilda. Men jag tror icke, isynnerhet i dessa tider, när staten nödvändigtvis måste ha en viss inkomst från de affärsdrivande verken och om möjligt en förräntning på nedlagt kapital, att man utan vidare kan vara med på att man, genom att staten skulle eftersätta något av sitt krav på förräntning, skulle skapa billigare möjligheter till kraft. Det sundaste är ju i varje fall, att såväl statens affärsverk som de enskilda kunna förränta det nedlagda kapitalet, bliva en självförsörjande affär, som icke behöver subvention från statens sida. Det är min uppfattning. Men skulle en annan taxepolitik föras kan den ingalunda beslutas av vattenfallsstyrelsen, utan då blir det ju en fråga, som kräver statsmakternas medverkan. Den irritation, som här funnits — och kanske ännu i någon mån lever kvar ute på landsbygden — med hänsyn till kraftprisen, den vill jag hoppas så småningom skall lägga sig. Och det finnes, tror jag, rätt goda förhoppningar till det, därför att numera äro ju de höga utbyggnadskostnader, som erfordrades under krigsåren både för distributionsföreningarna och för kraftverken, ej längre för handen, och merkostnaderna äro i regel amorterade, när det gäller distributionsföreningarna. Man har då på detta sätt så småningom fått möjligheter på de flesta håll att tillämpa någorlunda rimliga kraftpriser.

Herr Bengtsson i Kullen: Herr talman! Min vän och länskamrat herr Anderson i Storegården nämnde nyss, att belåtenheten med vattenfallsstyrelsens taxor på landsbygden numera var rätt stor och att det var bättre nu än det varit förut. Ja, däri kan jag ge honom rätt. Vattenfallsstyrelsen har ju under de senaste åren på grund av den starka kritik den blivit utsatt för t. o. m. från riksdagens sida fått moderera sina priser. Att det icke kunde råda stor belåtenhet med taxorna på landsbygden på den tid, då man t. ex. — såsom år 1925 var fallet — fick betala ända upp till 9.1 gånger så mycket som industrien, är alldeles uppenbart.

Nu yttrade också herr Anderson, att i fall det skall bli någon avsevärd sänkning av taxorna, så kan vattenfallsstyrelsen icke bestämma detta själv utan måste först höra riksdagen och myndigheterna. Ja, det var egentligen roligt att höra, att vattenfallsstyrelsen dock någon gång tänker på riksdagen och myndigheterna. Men när det gällt att höja taxorna, tror jag icke, att riksdagen och myndigheterna tillfrågats. Då den av herr Anderson omtalade industritaxan blev beslutad, stod det i skrivelsen, som skickades in till Kungl. Maj:t, endast — om jag icke missminner mig — att vattenfallsstyrelsen får härmed i underdånighet anmäla, att den funnit för gott att göra på sätt som skett.

Vad industritaxan beträffar, så är dess betydelse för landsbygdens vidkommande icke stor, om lantbrukaren bara skall taga den kraft, han behöver, till ljus och för drivande av maskiner. Då ställer den sig nämligen alldeles för dyr. Kunde den däremot utnyttjas i samma mån som sker inom industrien, vill jag icke förneka, att den skulle kunna ha en viss betydelse. Kunde man begagna den elektriska kraften till värme etc., så att den finge större användning, reducerades ju därigenom kostnaden. Men ett sådant utnyttjande är, som man vet, icke möjligt, på grund av det allt för höga priset.

Som taxan nu är, är det blott mycket stora föreningar, som kunna reflektera på den; för medelstora och mindre föreningar ställer den sig alldeles för dyr.

Svar å interpellation.
(Forts.)

Herr **Anderson** i Storegården: Herr talman! Jag vill endast meddela, att vattenfallsstyrelsen har rätt att bestämma taxorna, men det är inte detta, som det här är frågan om, utan huruvida vattenfallsstyrelsen har rätt att underkänna riksdagens krav på förräntning av det nedlagda kapitalet och utan beaktande av denna synpunkt företaga en sänkning av taxorna.

Beträffande jämförelsen mellan industri- och lantbrukskraft vill jag påpeka, att denna är alldeles missvisande. Jag vet inte, varifrån herr Bengtsson i Kullen fått dessa siffror, men jag förmodar, att däri ingår även sådan industrikraft, som går till kiseljärnindustrien, således överskottskraft, som eljest skulle rinna bort och som därför säljes till ett mycket lågt pris. Priset på dylik s. k. sekunda kraft är ju mycket lågt. När det däremot gäller prima kraft, som jordbruket måste ha, ha inte sådana stora skiljaktigheter i kraftpriset förekommit.

§ 4.

Föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till jordbruksutskottet motionen nr 527 av herr *Ljung m. fl.*; samt

till bevillningsutskottet motionen nr 528 av herrar *Mårtensson* och *Karlsson* i Munkedal.

§ 5.

Härpå föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 7 och 45—54 samt sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets utlåtanden nr 1—3.

§ 6.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Sandberg m. fl.*, nr 529, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 215, angående statens avdikningsanslag och statens avdikningslånefond;

herrar *Sandström* och *Lövgren*, nr 530, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 217, med förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden m. m.;

herr *Näslund*, nr 531, likaledes i anledning av propositionen nr 217;

herrar *Lindberg* och *Wiklund* i Byske, nr 532, i anledning av samma proposition;

herr *Lundquist* i Rotebro m. fl., nr 533, i anledning av samma proposition;

herr *Hedlund* i Häste, nr 534, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 230, angående anslag för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende lantbrukshögskolan samt Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut;

herr *Weibull*, nr 535, angående anordnande av en högre trädgårdskurs vid Alnarp;

herr *Petersson* i Lerbäcksbyn m. fl.:

nr 536, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 206, med förslag till lag om stads och landsbygds förenande i judiciellt hänseende m. m.; och

nr 537, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 207, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse i stad m. m.;

herr *Gustafson* i Kasenberg m. fl., nr 538, i anledning av Kungl. Maj:ts pro-

Andra kammarens protokoll 1932. Nr 33.

position, nr 220, med förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunal-skattelagen den 28 september 1928 m. m.;

herrar *Ericson* i Boxholm och *Isacsson*, nr 539, i anledning av sistnämnda proposition;

herr *Persson* i Falla m. fl., nr 540, i anledning av samma proposition; samt fru *Nordgren* och herr *Lindberg*, nr 541, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 235, angående uppfostringsbidrag åt avlidna telegrafkommissarien Bea (Beda) Magdalena Valgrens dotter Marya Adalberti de Gotha Valgren.

Ovannämnda motioner bordlades.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

jordbruksutskottets memorial, nr 36, angående kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om statens skogsutdikningsanslag; samt

andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 1, med anledning av väckt motion angående vissa lättnader i avseende å hälsovårdsstadgans tillämpning för köpingar och municipalsamhällen; och

nr 2, med anledning av väckt motion angående undanröjande av meddelat förbud mot framdragande av väg till ett hemman i Över-Luleå socken m. m.

§ 8.

Herr förste vice talmannen gav härefter ordet till herr *Larsson* i Stockholm, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att å morgondagens föredragningslista statsutskottets utlåtande nr 48 måtte uppföras sist bland två gånger bordlagda ärenden.

Denna hemställan bifölls.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Lithander</i>	under 6 dagar fr. o. m. den 14 april,
» <i>Petersson</i> i Broaryd	» 3 » » 13 » och
» <i>Ljunggren</i>	» 4 » » 13 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.25 e. m.

In fidem
Per Cronvall.